Nd. **400. Viðaukatillaga**

við frv. til fjárlaga 1912 og 1913.

Frá Jóni Þorkelssyni.

Við 15. gr.

Eftir tölulið 12 komi svolátandi nýr töluliður:

Til þess að gefa út hinar fornu Alþingisbækur frá 1570—1800 og vinna að útgáfu þeirra 1000—1000.

Fylgiskjal.

Af öllum þeim grundvallarritum að sögu Íslands, sem enn eru óprentuð, er ekkert, sem merkilegra sé í öllum greinum en Alþingisbækurnar frá tímum Alþingis hins forna, og ekkert, sem eins bráða nauðsyn beri til að fá komið á prent og þær. Á meðan það er ekki orðið, er hvorki hægt að rannsaka til neinnar hlítar almenna sögu landsins né heldur réttarsöguna, sem alt til þessa hefir svo sem enginn gaumur verið geflnn. Af bókum þessum var að visu fyrrum prentað töluvert jafnóðum frá því 1696, og þó ekki óslitið í samfellu. En þessar prentuðu bækur eru auk þess orðnar svo torgætar sem handrit væri. Þar með hafa Alþingisbækurnar ekki altaf verið prentaðar í heilu lagi, heldur aðeins kaflar úr þeim. Þær bækurnar, sem aðeins eru til skrifaðar, eru miklu fleiri og með ýmsu móti, hleypt úr þeim alla vega á víxl, og það þótt til sé fleiri afskriftir með hendi landsþingsskrifaranna sjálfra af sömu bókinni, mismunar þeim oft stórum. Kemur það af því, að þegar sýslumennirnir fengu sér afskriftir af bókunum, hafa þeir ekki kært sig um annað en það sem þeim hentaði hverjum fyrir sig, svo að einn sýslumaðurinn lét skrifa handa sér þessa kaflana, en hinn aðra. Af þessu kemur það, að í engu einu safni, hvorki opinberu né einstakra manna, eru Alþingisbækurnar nú til fullar, þótt öll árin sé þar að nafn-

inu til, og þó að menn ætli þær allar vera. Verður því til þess að fá fulla heild af Alþingisbókum að bera alt saman, hvað við annað og fylla hvað eftir öðru. Á þann hátt verður að vinna verk þetta alt fram til 1766. Þá taka við »Alþingisprótókollarnir« í frumriti, og má fylgja þeim úr því þar sem ekki vantar í þá.

Reglulegt Alþingisbókahald var eiginlega hafið fyrst hér á landi 1631. Þó eru til Alþingisbækur frá eldri tímum, sem lögmennirnir hafa haldið sjálfir. Yfir árin 1570—1606 tekur Alþingisbók Þórðar lögmanns Guðmundarsonar, og jafnframt henni er til ágrip úr Þingbók Jóns lögmanns Jónssonar 1573—1601, sem gott er til fyllingar og samanburðar. Frá árunum 1606—1617 er til mikið úr þingbók Jóns lögmanns Sigurðssonar, og frá árunum 1622—1630 eru einnig til óslitnar þingbækur. Að eins árabilið 1618—1621 er bókalaust, en upp í það skarð má fylla býsnamikið með sérstökum Alþingisdómum. Með sérstökum dómum má og fylla mikið og auka allar Þingbækurnar alt fram að 1631. Það má þess vegna gefa út að kalla óslitnar:

Alþingisbækur Íslands 1570—1800, eða um 230 ár. — Hefir verið svo áætlað, að þetta verk alt mundi verða 10 hæfilega stór bindi í stóru 8 blaða broti, ellegar þá svipuðu broti og hinar prentuðu Alþingisbækur til 1796.

Fyrir sögu landsins er það svo afaráríðandi að fá þetta rit gefið út á sem fylstan hátt, og það efni er svo auðsætt, að engum orðum þarf þar um að eyða til þess að sannfæra hið háa stjórnarráð um nauðsyn þess, enda hefir landsstjórnin kannast við það í fylsta máta fyrir nokkrum árum. Árið 1894 var þess farið á leit við stjórnina, að taka upp á frumvarp til næstu fjárlaga fjárveiting til útgáfu Alþingisbókanna. Tók stjórnin undir það hið bezta, og ætlaði á fjárlagafrumvarpi því, sem lagt var fyrir Alþingi 1895 2000 kr. hvort árið þá á næsta fjárhagstímabili til útgáfu bókanna, og lét því fylgja góð meðmæli (Alþt. 1895, C, bls. 16, 35). En af einhverjum ástæðum náði þessi fjárveiting ekki samþykki þingsins í það sinn. Síðan hefir því máli ekki verið hreyft þar til nú 27. ágúst á aðalfundi Sögufélagsins, að félagsmenn skoruðu í einu hljóði á stjórn félagsins, að fara þess á leit við hið háa stjórnarráð, að tekin yrði upp á næsta frumvarp til fjárlaga byrjun á fjárveiting til útgáfu Alþingisbókanna, sem ekki þótti mega dragast úr þessu, að nú þegar væri gerð öflug gangskör að.

Af öllu framantöldu leyfum vér oss því að fara þess á leit við hið háa stjórnarráð, að því mætti þóknast að ætla fjárveiting til útgáfu Alþingisbókanna á frumvarpi því til fjárlaga fyrir árin 1912 og 1913, er lagt verður fyrir Alþingi 1911. Landsstjórnin hefir áður álitið, að hæfilegt væri að byrja með 2000 kr. á ári, og förum vér því fram á, að sú upphæð mætti nú og verða til þessa ætluð.

Það teljum vér auðvitað mál, að landsstjórnin, þegar þar að kemur, sjái svo um í samráði við þá menn, sem þar til álítast hæfastir, að gerðar verði allar nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að útgáfan verði leyst svo vel af hendi og útgáfunni fyrirkomið svo haganlega kostnaðarins vegna, sem föng verða á.

Stjórn Sögufélagsins, 20. sept. 1910.

Jón Þorkelsson. Hannes Þorsteinsson. Kl. Jónsson.

Einar Arnórsson. J. Jónsson.